

Міжособистісні стосунки старших дошкільників в інклюзивних групах

Дичок Т. П.

Безик Н.

В умовах відродження національної системи освіти розвиток засад спілкування учасників навчально-виховного процесу є однією із нагальних педагогічних проблем, що зумовлено становленням демократичної, правової, соціальної держави, активному впровадженню ідей громадянського та інформаційного суспільства, європейською інтеграцією України. Важливим видом спілкування для дитини є спілкування з однолітками, яке в перші роки навчання набуває особливого значення. Тому дослідження проблем спілкування саме в дітей дошкільного віку є найбільш значущим і важливим, оскільки саме цей вік є важливим моментом в житті дитини: вона вступає в нові відносини з оточуючими людьми, у неї починають складатися нові різноманітні форми діяльності.

Процес формування міжособистісних відносин дітей дошкільного віку в процесі інтегрованого навчання є одним із засобів забезпечення соціалізації та інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в суспільство, що і є одним із завдань інклюзивної освіти. Важливою метою є вивчити можливості подолання соціальної ексклюзії дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах їх інклюзивної освіти в процесі спеціально організованої трудової діяльності

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що на часі проблема виховання особистості у колективі є досить актуальною. Роль дитячого колективу полягає у тому, що він сприяє розвитку самопізнання, створює умови для соціально-психологічного розвитку особистості, вчить відстоювати свої погляди і переконання, є тим середовищем, в якому людина пізнає свої переваги і недоліки, своє «Я», свою індивідуальність, реалізує потребу в

спілкуванні, спільній діяльності, засвоює соціальні норми (В.Вахтеров, М.Демков, П.Каптерев, А.Мудрик, Л.Новікова, С.Шацький та ін.)[1].

Набуття навичок соціальної взаємодії з групою однолітків і вміння заводити друзів є одним із найважливіших завдань розвитку дітей дошкільного віку. Спілкування з однолітками відіграє важливу роль у цьому віці. Воно не лише робить самооцінку адекватнішою і допомагає соціалізації дітей в нових умовах, але і стимулює їх до розвитку та навчальної діяльності [2]. Спочатку взаємини дітей багато в чому визначаються вихователем через організацію навчально-виховного процесу. Він сприяє формуванню статусів і міжособистісних стосунків дітей. Тому під час проведення соціометричних вимірів можна виявити, що серед тих дітей, яким віддається перевага, часто є ті, які добре вчаться, яких хвалить і виділяє педагог.

Зазвичай, діти починають спілкуватися, відчуваючи симпатію, спільність яких-небудь інтересів. Чималу роль відіграє і близькість їхнього місця проживання, і статеві ознаки. Характерна ознака взаємин дітей дошкільного віку полягає в тому, що їхня дружба заснована, як правило, на спільності зовнішніх життєвих обставин і випадкових інтересів; наприклад, вони поруч живуть, відвідують разом гуртки. Свідомість дітей старшого дошкільного віку ще не досягла того рівня, щоб вибирати друзів за будь-якими істотними якостями особистості. Але в цілому діти 6-7 років уже глибше усвідомлюють певні якості особистості, характеру. І вже в цьому віці за необхідності вибрати друзів мотивують свій вибір певними моральними якостями інших дітей [4, 323].

Потреба в спілкуванні з однолітками, яких не можуть замінити батьки, виникає в дітей дуже рано та з віком посилюється. Відсутність оточення однолітків негативно позначається на розвитку комунікативних здібностей і самосвідомості дитини. Спілкування з однолітками в молодшому шкільному віці стає в абсолютно новою та цілком особливою діяльністю, предметом якої є інша людина, пізнання цієї людини, а також пізнання самого себе шляхом порівняння з нею.

Визначаючи положення кожної дитини в колективі, треба прагнути знайти способи поліпшення цього положення, виявляючи причини, від яких воно залежить. Необхідно вивчати групи дітей, визначати статус кожної дитини в групі та займатися корекцією поведінки ізольованих дітей, корекцією ставлення до них однолітків, це зменшить кількість дітей з асоціальною поведінкою та допоможе дітям відчувати позитивні емоції в колективі, мати високий статус серед однолітків[3].

Міжособистісні стосунки дітей дошкільного віку в інклюзивному середовищі залежать від багатьох чинників, серед яких успішність у навчанні, взаємна симпатія, спільність інтересів, зовнішні життєві обставини, статеві ознаки. Усі ці чинники впливають на вибір взаємин дитини з однолітками та їхню значущість. В основі розвитку взаємин у дітей лежить потреба в спілкуванні, і ця потреба змінюється з віком. Вона задовольняється різними дітьми неоднаково. Кожна дитина займає особливе положення й у системі особистих, і в системі ділових стосунків, на які впливають успіхи дитини, її особисті переваги, інтереси, мовна культура, індивідуальні етичні якості.

Список використаних джерел

1. Вплив батьків учнів на становлення соціальних взаємостосунків у інклюзивному класі / О. В. Чопік // Інклюзивна освіта : теорія і практика : навч.- метод. посібник / [кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової]. – Кам'янець- Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – С. 76–85.
2. Инклюзивное образование: проблемы совершенствования образовательной политики и системы : материалы Междунар. конф., 19-20 июня 2008 года / [редкол.: Г.А. Бордовский (пред.) и др.]. – СПб. : Изд-во РГПУ, 2008. - 215с.
3. Психологія розвитку: підручник для студентів вищ. пед. і психол. навч. закладів / Г. М. Марютіна, Т. Г. Стефаненко, К. Н. Поливанова [та ін.] ; під ред. Т. Д. Марцинковський. – М. : Академія, 2001. – 352 с.
4. Сапагова О. Є. Психологія розвитку людини: на- вчальний посібник / О. Є. Сапагова. – М. : Аспект прес, 2001. – 460 с.